

PARKINSONS SJUKDOM

Parkinsons sjukdom beror på att nervceller i ett område i hjärnan som heter substantia nigra bryts ned. En betydande del av de symtom som uppkommer beror på att nervcellerna som producerar dopamin verkar särskilt känsliga. Dopamin har stor betydelse för hjärnans styrning av kroppsrirelserna och när dessa nervceller bryts ned försämras möjligheten att kontrollera kroppens rörelser. Sjukdomen ger besvär som långsamhet, skakningar och stelhet. Förloppet vid Parkinsons sjukdom är långsamt och symtomen ökar efterhand. I Sverige finns ungefär 20 000 personer med Parkinsons sjukdom, som vanligen debuterar mellan 55 och 60 års ålder. Ålder och genetik är de främsta riskfaktorerna för att utveckla sjukdomen.

SYM TOM

De huvudsakliga symtomen vid Parkinsons sjukdom är att rörelser blir långsammare och att det blir svårt att starta en rörelse. Skakningar, darrningar, muskelstelhet och sämre balans hör också till sjukdomsbilden. Symtomen kommer smygande och förvärras med tiden. De varierar mycket från person till person, vissa har stora besvär av skakningar, medan andra inte har skakningar alls. Patienter besväras ofta av andra symtom som t ex depression och sömnrubbningar.

DIAGNOS OCH BEHANDLING

Diagnos på Parkinsons sjukdom ställs utifrån personens sjukdomshistoria samt genom en neurologisk undersökning. Även om Parkinsons sjukdom inte går att bota kan symtomen behandlas effektivt hos de allra flesta under många år. Den vanligaste behandlingsformen innebär att man tillför hjärnan nytt dopamin genom ett läkemedel som omvandlas till dopamin av de kvarvarande nervcellerna i hjärnans drabbade område. De flesta patienter blir mycket bättre från sina symtom med hjälp av dessa läkemedel och kan leva många år med begränsade besvär. Efter ett antal år uppkommer emellertid svårighet att uppehålla en jämn behandlingseffekt över dygnet och så småningom en varierande rörelseförmåga med perioder av stelhet, bättre rörlighet och ofrivilliga rörelser i ett svårförutsägbart mönster. I dessa situationer kan en jämn tillförsel av läkemedel via en bärbar pump eller elektrostimulering (DBS, deep brain stimulation) ge betydande förbättring.

FORSKNING

Förhoppningen är att forskningen ska kunna leda till behandlingsformer som stoppar eller bromsar själva nervcellsnedbrytningen. Även transplantation med nervceller som erhålls från stamceller kan komma att bli en intressant framtida behandlingsform. Nya avbildningstekniker möjliggör att vi kan följa vad som händer med olika nervcellstyper i olika delar av hjärnan under sjukdomsförloppet, vilket skulle kunna ge större förståelse för bakgrunden till Parkinsons sjukdom och även möjliggöra individualiserade behandlingar. Kunskapen om genetiska orsaker och riskfaktorer ökar också hela tiden.

VISSTE DU ATT

- Skakning i ena handen är det första symtomet hos 75 procent av alla parkinsonpatienter.
- Parkinsons sjukdom är vanligare bland män.
- Professor Arvid Carlsson belönades med Nobelpriset år 2000 efter att redan år 1957 ha föreslagit att brist på dopamin kan förklara symtomen vid Parkinsons sjukdom.
- 20 000 svenskar är drabbade av Parkinsons sjukdom.
- Parkinsons sjukdom debuterar vanligen i 55 till 60-årsåldern.